

TRIK. 3, 3, 345. MED. r. 24.

तेजपत्र (तेज = तेजस् + पत्र) m. das Blatt der *Laurus Cassia* ÇABDAR. im ÇKDR.

तेजल m. *Haselhuhn* (कपिञ्जल) RĪĀN. im ÇKDR.

तेजवत् adj. und तेजवती (auch BĀVAPR. im ÇKDR.) f. = गजपिप्पली bei WILS. falsche Formen für तेजोवत्.

तेजस् (von तिस्र् n. 1) Schärfe, Schneide (des Messers u. s. w.); Spitze der Flamme, des Strahls u. s. w.; daher das Funkeln, Leuchten, Brennen und geradezu Glanz, Licht, Feuer. NAIGR. 1, 17. AK. 3, 4, 24, 236. H. 101. an. 2, 582. MED. s. 24. नुरतेजः ऀCV. GRHJ. 1, 17. शिशित तेजो ऽप्येते न धाराम् RV. 6, 3, 5. नीचा नि वृश्च वनिनं न तेजसा 8, 5. तिमनेन नस्तेजसा सं शिशाधि 13, 19. VS. 10, 30. इन्द्रस्य बाङ्गरामि दन्तिणः सकृन्नाष्टिः शत-तेजाः 1, 24. त्रीणि वा धादित्यस्य तेजांसि वसन्ती प्रातर्ग्रिष्मि मध्यदिने शर-द्यंपराह्णे TS. 2, 1, 2, 5. उभे हि तेजसी (der Sonne und des Feuers) संपद्यते TBR. 2, 1, 2, 9. AV. 10, 3, 17. 9, 2, 15. 13, 1, 30. नत्त्राणाम् 7, 13, 1. ÇAT. BR. 11, 6, 2, 3. 14, 6, 2, 27. 9, 15. तेजोभिराप्यं जगत्समयं भासस्त्वेषाः प्रतपन्ति विज्ञो BHAG. 10, 30. तेजश्चासि विभावसा 7, 9. ष्थैधस्तेजसा वक्रिः प्राप्तं निर्दकृति ज्ञाणात् M. 11, 246. धादित्यस्तेजसा मुखम् MBH. 2, 1393. दिनात्ते नि-दकृतं तेजः सवित्रेव कृताशनः (प्रतिपद्यते) RAGH. 4, 1. धरिष्ठशय्यां परितो विमारिणा मुन्नन्मस्तस्य निजेन तेजसा । निशीथदीपाः सकृसा कृत्वियो बभूवुः 3, 15. अचिरभासां तेजः ÇĀK. 166. द्वादशधास्यितं तेजः die Sonne 186. तेजोद्वय Sonne und Mond 77. तेजःपरिष्ठाणामुखात् (Sch.: = दीप्ति-निवृत्तेरारभ्य) VARĀH. BRH. S. 46, 21 (22). मूल्यं तेजोगुणस्य (मुक्ताफलस्य) 82 (80, b), 9. खम्, अनिलः, परं तेजः, आयः, गौः M. 12, 120. पृथिव्यतेजोवा-य्वाकाशानीति मकभूतानि TATTVAŚ. 15. TARKASAṅGR. 8. SUÇR. 1, 149, 16. 169, 17. PRAB. 27, 19. H. 21. vom Glanz, Feuer und der Schärfe der Augen: तेजो न चक्षुर्दयोः (दधुः) VS. 21, 48. तेजो वा एतददयोर्पदाञ्जनम् AIT. BR. 1, 3. तस्यान्तिभ्यामिव तेजो ऽस्रवत् ÇAT. BR. 12, 7, 1, 2. DAÇ. 1, 35. रूपं चतु-स्तथा पाकस्त्रिविधं तेज उच्यते MBH. 12, 7075. vom Glanz von Flüssigkeiten: अर्पां तेजो ज्योतिरेतेजो बलं च AV. 1, 34, 3. यदापोमयं तेज आसी-त् ÇAT. BR. 13, 4, 4, 7. तेजो ऽसि शुक्रमस्यमृतम् VS. 1, 31. vom glänzenden, gesunden Aussehen des menschlichen Körpers, Ansehnlichkeit, Schönheit SUÇR. 1, 31, 18 (viell. auch 48, 5). अन्नित्यस्तीमिव प्रभां शशिनः स्वेन तेजसा N. 3, 13. आस्त्रिष्टस्तकात्तितेजसा VID. 10. von der feurigen daher auch farbegebenden Kraft im menschlichen Organismus, welche im पित् ihren Sitz hat: रञ्जितास्तेजसा वापः शरीरस्वेन देहिनाम् SUÇR. 1, 43, 14. आहारस्य यस्तेजोभूतः सारः परमसूक्ष्मः स रस इत्युच्यते 4, 99, 6. — 2) Feuer so v. a. Kraft, Wirksamkeit, Energie, Lebenskraft; das Wirksame —, der wesentliche Gehalt einer Sache (Blüthe, Zierde u. s. w.), = बल AK. H. an. अधा विषस्य यतेजो ऽर्वाचोर्नं तदेतु ते AV. 10, 4, 25. उद्धततेजांसि न भुञ्जीत ÇĀK. GRHJ. 4, 11. एतद्वा अग्नेस्तेजो यद्धृतमेतत्सोमस्य यत्पर्यः TS. 2, 5, 2, 7. तेजो वा एतत्पशूनां यद्धृतम् AIT. BR. 8, 20. VS. 19, 95. इमं बध्नामि ते मणिं दीर्घायुवाय तेजसे AV. 19, 28, 1. 12, 3, 2. 13, 3, 5. तेजो राष्ट्रस्य निर्दकृति 5, 19, 4. आ यद्विषे नृपतिं तेज आनर् RV. 1, 71, 8. पुनर्मामैवैन्द्रियं पु-नस्तेजः पुनर्भगः ÇAT. BR. 14, 9, 4, 5. 6. शत° 5, 3, 4, 27. 4, 4, 13. 4, 3, 4, 3. अग्नेः, तत्रस्य, लोहस्य M. 9, 321. प्रज्ञा तेजो बलं चतुरायुश्चैव प्रकीर्यते 4, 41. 42. 189. 218. तेजस्वी संज्ञेभात्प्रायः प्रतिपद्यते तेजः ÇĀK. 138, v. 1. ते-जोबलसमायुक्तान् (अश्वान्) N. 19, 13, 20. तद्युद्धमभवद्वारमशस्त्रं बाहुतेजसा

MBH. 4, 354. न खलु वयस्तेजसो हेतुः BHARTS. 2, 31. रसादीनां शुक्रात्तानां धातूनां यत्परं तेजस्तत्खल्वेवाज्ञस्तदेव बलमित्युच्यते die höchste Energie der sieben körperlichen Elemente nennt man Lebenskraft oder auch Kraft SUÇR. 1, 30, 15. 114, 16. 180, 11. — 3) heftiges Wesen, energische Abwehr jedes Angriffes auf die Persönlichkeit, = पराक्रम MED. Im Gegens. zu क्षमा ergebene Ertragen MBH. 3, 1031. 1034. 1062. अग्निनेपाय-मानादेः प्रयुक्तस्य परेण यत् । प्राणात्प्ये ऽप्यसकृन् ततेजः समुदाकृतम् ॥ SĀH. D. 93. 89. तेजोऽतिसाकृसयुत VARĀH. BRH. 20 (19), 8. Daher im SĀṅkhya so v. a. रजस् COLEBR. Misc. Ess. I, 249; vgl. तेजस. — 4) geistige und moralische, auch magische Kraft, — Wirkung; Einfluss, Ansehen, Hoheit, Würde, imponirendes Wesen, = प्रभाव AK. H. 740. H. an. MED. सुवत्सरस्य तेजसा तेनं बध्नामि त्वा मणौ AV. 3, 3, 8. 5, 28, 13. 10, 6, 30. 13, 4, 49. श्रौडम्बरस्य (मणोः) 19, 31, 3. 36. 1. KAUC. 22. ÇAT. BR. 12, 2, 4, 8. ब्रह्मं तत्र पवते तेज इन्द्रियम् VS. 19, 5. 6. AV. 13, 1, 14. वर्चस्तेजो बलमोक्षः 9, 1, 17. 10, 3, 36. (कालात्) नान्यत्परमस्ति तेजः 19, 53, 4. तेजो ब्रह्मवर्चसम् AIT. BR. 1, 5. ÇAT. BR. 2, 4, 2, 6. KĀTJ. ÇR. 13, 2, 19. 22, 5, 11. इन्द्रस्थीजसा, ब्रह्मणास्तेजसा ऀCV. GRHJ. 2, 6. इन्द्रस्यार्कस्य वायोश्च यमस्य वरुणास्य च । चन्द्रस्याग्नेः पृथिव्याश्च तेजोवृत्तं नृपश्चरत् ॥ M. 9, 303. दृष्टेऽ हि मकृतेजः 7, 28. तपसः R. 1, 60, 14. नास्य (विश्वाभित्रस्य) सादपितव्या-नि तेजांसि च तपोसि च R. GOBR. 1, 66, 4. प्रविशत्तं च मां तत्र न कश्चिद्दृ-ष्टवान्नरः । ऋते तां पार्थिवसुतां भवतामिव तेजसा ॥ N. 4, 26. R. 1, 60, 7. 2, 31, 19. अभिभवत्येष (नृपः) सर्वभूतानि तेजसा M. 7, 5. ब्राह्मं तेजः प्रशाम्यति 4, 186. RAGH. 2, 7. तेजो न तर्थात्प्रयसाकृसलम् VARĀH. BRH. S. 74, 8. 80 (79), 3. तेजोयुत Achtung gebietend, würdevoll 13, 11. मुनिं ज्वलिततेजसम् R. 1, 59, 10. — 5) eine glanzvolle, würdevolle Erscheinung, eine bedeutende Persönlichkeit (in concretem Sinne): त्रीणि तेजांसि नाच्छिष्ट श्रालमेत कदा च न । अग्निं गो ब्राह्मणं चैव MBH. 13, 5017. त्रीणि तेजांसि ना-च्छिष्ट उदीतेत कदा च न । सूर्याचन्द्रमसौ चैव नत्त्राणि च सर्वशः (könnte, wenn es sich nicht enge an das Vorangehende anschliesse, zu 1. gestellt werden) 5018. तत्रेमं (sic) प्रणु मे पार्थ चतुर्णां तेजसां मतम् । पृथि-व्यां (lies: पृथिव्याः) काश्यपस्याग्नेर्मार्कण्डेयस्य चैव हि ॥ 1540. न तदा ज्ञा-तवान्नांघ्रिः क्षत्रियो वापि मद्दिधः । पश्चाज्ज्ञातानि तेजांसि तृणेषु ज्वलितं त्वया ॥ 3, 7089. मकृतस्तेजसो वीजं वालो ऽयं प्रतिभाति मे ÇĀK. 174. — 6) der männliche Same AK. 2, 6, 2, 13. 3, 4, 24, 236. H. an. MED. तेजो मा-क्षेत्रं स्कन्नमग्नौ प्रपतितं पुरा MBH. 9, 2455. 13, 4002. 4008. R. 1, 37, 11. fgg. RAGH. 2, 75. डध्यत्तेनाकृतं तेजो दधानाम् — अवेहि तनयाम् ÇĀK. 79. — 7) Mark. — 8) Galle (vgl. Ind. St. 1, 430, N. 6) RĪĀN. im ÇKDR. — 9) frische Butter H. an. — 10) Gold RĪĀN. — Vgl. अग्निं, अग्निं, उग्रं, तिग्मं, निस्तेजस्, नृं, भूरिं, मकृां, मांसं, मेदस्तेजस्, रक्तं, रसं, सुं, सूर्यं, तेजस.

तेजस n. = तेजस् Kraft u. s. w. am Ende eines comp.: प्राणमहिभुतेजस-म् MBH. 3, 8684. Vgl. u. तिग्मतेजस्, भूरितेजस्.

तेजस्कार (ते° + कार्) adj. Kraft —, Lebenskraft u. s. w. verleihend VAIJDJ. im ÇKDR.

तेजस्काम (ते° + काम्) adj. nach Kraft, Lebenskraft strebend M. 4, 14. nach Einfluss, Ansehen, Wirksamkeit, Hoheit strebend TS. 2, 2, 2, 4. AIT. BR. 1, 5. PANĀV. BR. 14, 9. ऀCV. GRHJ. 1, 16. 3. 8. ÇĀK. ÇR. 14, 4, 1. 16. 1 u. s. w.